

Marion Van Renterghem

President säutsus veel. Mitte meie president, kes on hõivatud valusamate asjadega, vaid hoopis Toomas Hendrik Ilves, kes valiti 2006. aastal Eesti riigipeaks. See pisike kaugele põhja surutud Balti riik, endine nõukogude vabariik, mis iseseisvus aastal 1991, on iseenesest kurioosumeid täis: moodsaimad elektroonikaseadmed, uusim ja vaeseim euroalaga liitunu, kõige eeskujulikum range eelarvepoliitika järgija... Samuti ainuke Euroopa Liidu riik, kus on president, kes säutsus oma isiklikest meeleoludest seni, kuni need andsid inspiratsiooni ooperilibreto jaoks. Ainus riik, kus sotsiaalvõrgustik on veidral viisil muutunud ühe ajaloo poolt alandatud väikerahva kättemaksuvahendiks.

Kaks nädalat tagasi ründas @IlvesToomas Vladimir Putini Venemaal kaks korda 140 tähemärgi abil. Peab ütleva, et kiusatus oli kahetine: 1953. aastal sündinud president on kasvanud paguluses USAs, sel ajal kui Eesti oli NSV Liidu okupatsiooni all, aga peale selle toimus tema säutsumine 25. märtsil, mil oli 20 000 eestlase Siberisse küüditamise aastapäev (NKVD – nõukogude salapolitsei – oli seda teinud 1949. aastal). Selle eest aga "pole mitte keegi vabandanud", heidab Toomas Hendrik Ilves inglise keeles ja lisab: "Eesti ootab siiani vabandust neilt, kes muidu nõuavad Nõukogude Liidu õigusjärglase staatust."

Need säutsud on külvanud Tallinna ja Moskva vahelisse diplomaatiliselt pingelisse olukorda veelgi pinevust – Eestil ja Venemaal on pooleli läbirääkimised Eestile hädavajaliku piirilepingu üle. 2005. aastal tühistas Kreml oma ratifitseeringu, sest teda ärritas, et Eesti parlament oli piirilepingule lisanud viite, et riik oli kuni 1991. aastani Nõukogude Liidu poolt ebaseaduslikult annekteeritud. Nüüd seab Moskva tingimuseks, et lepingus käsitletak ainult piiriküsimust. Läbirääkimised olid juba edukalt lõppemas. Samal ajal löbustab @IlvesToomas ennast täitsa vabalt sotsiaalvõrgustikus, mis annab diplomaatiale uue üllatusliku nurga.

Eestis ei kritiseerita presidenti. Tal ei ole täidesaatvat rolli, ja veel nii värske kommunismivastasus loob de facto solidaarsuse valitsuse erakondade ja opositsiooni vahel. Ministrid keelduvad kommentaaridest. "Ütleme, et kui leping ratifitseeritakse, siis mitte tänu Ilvesele, " vihjab üks opositsiooni esindaja häbelikult. Toomas Hendrik Ilvesel aga ei ole vähemalgi määral piinlik. Oma veidi kange silueti kõrgusest, mida elavdab koketne värviline kikilips, põhjendab ta Twitteri kasutamist kodanikuna ja

presidendina "
on alati president

ilma vahet tegemata: president
".

Kas talle löi pärast 2012. aasta juuni säutse edu pähe? Sihtmärgiks polnud tookord mitte Venemaa, vaid Nobeli preemia võitnud majandusteadlane Paul Krugman.

President paiskas seeria vihaseid kogupauke Princetoni taustaga keinsliku majandusteadlase vastu, kes oli julgenud vaidlustada Eesti majanduslikku edu ja piiravat rahanduspoliitikat. See mõjus nagu punane räät härjale: tuhanded internetikommentaariid, artiklid rahvusvahelises ajakirjanduses, Wall Street Journalist Los Angeles Timesini, rääkimata presidendi napi "järgijate" arvu kahekordistumisest nüüdseks 13 546ni (1,2 miljoni elanikuga riigis). Edu ühe märgina on presidendi säutsutud viha andnud inspiratsiooni 16minutilise miniooperi jaoks eesti muusika festivalil Tallinnas. Oli pühapäev, 7. aprill. Krugmani ja Ilvese hääled kisklesid vihaseid hüüdeid vahetades range eelarvepoliitika kasulikkuse üle.

6. juunil 2012 on president Ilves riigivisiidil Lätis, et toetada oma Balti naabrit takistusjooksul euroalaga ühinemise poole. Pärast öhtusööki Läti ja Eesti delegatsiooniga naaseb president oma hotellituppa. Ta toksib nagu tavaliselt arvutiklahve ja leiab juhuslikult New York Timesis Paul Krugmani blogist kirjutise pealkirjaga "Eesti rapsoodia". Ameerika majandusteadlane vaatleb Eesti juhtumit kui „kokkuhoiupoliitika toetajate embleemi – nad on euroalal ja kasv nii-öelda plahvatuslik!
". Graafiku abil näitab ta Eesti sisemajanduse kogutoodangut (SKT) ja selle langust kriisiaastatel (2009–2010), millele järgneb "
märkimisväärne, kuid mitte veenev
" tõus. "
Muidugi parem kui üldse mitte taastuda, aga kas me peame seda pidama majanduslikuks triumfiks?
"

Toomas Hendrik Ilvese veri läheb keema. Ununeb tema sotsiaaldemokraatlik taust ja see poliitiline perekond, kus ollakse kokkuhoiumeetmete suhtes natuke rohkem nüansseeritud kui konservatiivses valitsuskoalitsioonis. Konservatiivist majandusminister Juhan Parts on taas üllatanud: "Ma poleks kunagi arvanud, et ta meid sel määral toetab!" Eesti ajakirjandus on spekulleerinud, et presidenti, kes on tuntud oma lihtsuse poolest ja kes käib pidevalt presidendilossi jõusaalis, võis erandkorras stimuleerida mingi jook. Aga säutsuv president on peamiselt solvunud eestlane. Üdini nõukogudevastane, olles võidelnud nõukogude okupatsiooni vastu New Yorgist Münchenini, kus ta oli Ameerika raadio Vaba Euroopa reporter, ei kavatse ta lasta ennast õpetada. Ei venelastel ega ka Princetoni taustaga ameeriklastel, sest ta ise on õppinud psühholoogiat New Yorgis Columbia Ülikoolis. Dändilikult ülbe mässuline,

punkmuusika armastaja, keda võib kohata Tallinna trendikas baaris, klaas õlut käes, seljas must nahkjakk.

6. juuni 2012, kell on 20.57. President saadab teele oma esimese säutsu: "Kirjutagem teemadel, millest me ei tea midagi, olgem ennast täis, ülbed ja üleolevad: lõppude lõpuks on nad vaid neegrid. "

Teine järgneb kell 21.06: "

Olla Nobeli preemia laureaat tähendab, et meil on õigus jutlustada eelarveküsimustest ja kuulutada, et minu riik on tühermaa. Selles ongi vist Princetoni ja Columbia vahe.

" Kell 21.15, veel üks: "

Jah, mida me, eestlased, teame? Meie oleme ainult mahajäänud ja lollid idaeurooplased. Harimatud. Ühel päeval saame me lõpuks aru. Nostra culpa.

" Kell 21.32, president on ihuüksi ja saab veel vihasemaks: "

Kohtleme õige neid idaeurooplasi nagu s.... Nende inglise keel on null, nad ei hakka vastu ja nad teevad seda, mida neil kästakse.

" Jne. Viimane on kell 22.10.

Teispäeval, 2. aprillil Tallinnas presidendilossis mõjub president Ilves oma värvika kikilipsuga ikka kõrgina. Me surume kätt, hoides oma käed horisontaalselt, just nagu tahaks ta meid endast kaugemal hoida. Paul Krugman ei vastanud talle – veel üks tõend põlgusest. President kehitab õlgu ja kütab ennast uuesti üles: "Mul on kõrini nendest, kelle jaoks idaeurooplased on ühed primitiivsed Untermenschen! Krugmanil on Ameerika Ühendriikides oma poliitiline agenda avaliku sektori kulutuste kaitseks. Ta tahab niisiis näidata Eesti abil, et see ei puutu asjasse. Meil polnud muud valikut kui kokkuhoiumeetmed, sest me ei suutnud laenata jätkusuutlikul määral. Kas ta teab üldse, kust me tuleme, mida me oleme läbi elanud? Ei, ta ei tea. Tal on Nobeli preemia ja teda ei huvita. Siit tulebki see loll ideoloogiline seisukoht demokraatlikult valitud valitsuse poliitika suhtes. "

Mõne maruvihase säutsuga võtab Toomas Hendrik Ilves selle tunniajalise arutelu kokku: ühel pool, Angela Merkeli ja Brüsselis asuva Euroopa Komisjoni taga, on range eelarvepoliitika pooldajad, kes on kindlad, et sellisel viisil riigivõla vähendamine on ainus terve ja jätkusuutliku taastumise vahend. Teisel pool on eesotsas Paul Krugmaniga majanduse elavdamise toetajad, kes on kindlad, et keset majanduslangust kehtestatud kokkuhoiupoliitika on ajalooline viga, mille maksavad kinni miljonid Euroopa töötud, ning nende meelest ei pea võlga isegi mitte vähendama. Eestlased, kes läksid euroalale valusa eelarvepoliitika ravi jõul, peavad nüüd halvaks maitseks toetada kreeklast, kelle pensionid ja palgad on kõrgemad kui nende omad ... ning rändavad massiliselt Soome ja mujale.

Kellel on õigus? Eestis vastatakse sellele muusikaga. Aastal 1988 oli juba laulev revolutsioon – öised protestid Nõukogude Liidu vastu isamaalaulude helide saatel. President Ilvese säutsud majandusteadlase Krugmani vastu inspireerisid Balti päritolu noort Ameerika heliloojat Eugene Birmani. "Tema viha oli nii draamatiline ja ajaga kooskõlas," ütles ta. "Tahtsin, et kaht häält esitaks üks isik, sest see mõttevahetus ületab ego piirid, ja me ei tea, kes võidab.

" Kirjanik Scott Diel, kellele usaldati libreto kirjutamine, on vaimustunud " presidendist, kes äkki reageerib irratsionaalselt, inimlikult ".

7. aprillil Tallinnas tõlgendas neid kaht häält, Ilvest ja Krugmani, Iris Oja. Seal olid agressiivsed poognakaared, südamest tulevad karjed, ironia, vägivald ja raev. "Kokkuhoiupoliitika imed! Majandustriumf? ", "Ergutag

e, devalveerige!

" innustab esimene hääl. "

Olgem endaga rahul, ülbed ja üleolevad!

", "

Idaeurooplased, mahajäänud ja lollid! Harimatud!

", "

Kokkuhoiupoliitika tühermaal!

", "

S... idaeurooplastele!

", "

Nad pole muud kui neegrid!

", "

Ühel päeval me mõistame. Nostra culpa,

" kähiseb teine.

President sõus ei osalenud. Vahetult enne oli ta säutsunud Ameerika ekspertajakirja Foreign Affairs artikli "Sotsiaaldiplomaatia ehk kuidas diplomaadid (...) on hakanud armastama säutsumist" peale.

Artikkel ajalehe Le Monde [veebilehel](#) .